

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Nikolina Raguž

**PRIKAZ POKRETA U LIKOVNOM IZRAZU DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI**

ZAVRŠNI RAD

Slavonski Brod, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Izvanredni preddiplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

**PRIKAZ POKRETA U LIKOVNOM IZRAZU DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI
ZAVRŠNI RAD**

Predmet: Likovna kultura u integriranom kurikulumu

Mentor: dr. art. Goran Kujundžić, izv. prof.

Student: Nikolina Raguž

Matični broj: 310

Slavonski Brod

rujan, 2017.

Zahvala

Zahvaljujem se svom mentoru doc. dr. art. Goranu Kujundžiću koji mi je pomogao svojim savjetima pri pisanju ovog završnog rada, potrebnim materijalima i literaturom i što je odgovarao i imao strpljenja za moja brojna pitanja .

Zahvaljujem se i svojoj obitelji koja me je poticala i požurivala na izradu rada i prije krajnjih rokova.

Zahvaljujem se i Dječjim vrtićima Požega koji su mi omogućili prikupljanje radova.

Veliko hvala svima!

SAŽETAK

Cilj provedenog istraživanja bio je procijeniti razinu dječje sposobnosti prikazivanja pokreta s obzirom na dob djeteta, zainteresiranost, koncentriranost djece pri prikazu onog sporta/aktivnosti/pokreta kojeg izvodi model istog spola i njegove crtačke sposobnosti s tradicionalnim likovnim sredstvom (olovkom) na papiru. Uzorak istraživanja sastojao se od 30 djece u dobi od 4 do 7 godina. Istraživanje je provedeno u tri odgojne skupine kroz 4 radna dana. Djeca su bila podijeljena u manje skupine prilikom prikupljanja radova. Djeca su prikazivala motiv ritmičke gimnastike i rukometa s naglaskom na prikazu pokreta. Odabrani radovi su analizirani i uspoređeni s obzirom na postavljene hipoteze. Dobiveni rezultati su u većini slučajeva djelomično ili u potpunosti potvrdili sve hipoteze.

Ključne riječi: likovno izražavanje, predškolska djeca, prikaz pokreta

ABSTRACT

The goal of this research was to evaluate the level of children's ability to portray motion on paper bearing in mind their age, interest and their focus while showing sport activity and motion using pencil. This research was based on experiences of thirty children from ages 4-7. The research was done in three educational groups and throughout the period of four working days. While collecting the works, children were divided into smaller groups. The children were portraying the motive of rhythmic gymnastics and handball with emphasis on the motion portrayal. Selected works were analyzed and compared on the basis of the given hypothesis. Given results partly or entirely confirmed the hypothesis.

Key words: artistic expression, preschool children, motion portrayal

SADRŽAJ

I. UVOD.....	1
II. TEORIJSKI DIO	2
1. POČETAK LIKOVNOG IZRAŽAVANJA.....	2
1.1. Opće karakteristike likovnog izražavanja i stvaranje u djece.....	2
1.2. Različita shvaćanja razvojnih faza likovnih izražavanja i stvaranja u djece	3
2. LIKOVNI SIMBOLI U LIKOVNOM PRIKAZIVANJU POKRETA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	4
2.1. Izražavanje linijama, krugom i kvadratom.....	5
2.2. Prikaz čovjeka	6
2.2.1. Djeca u dobi od dvije do četiri godine	6
2.2.2. Djeca u dobi od četiri do pet godina.....	7
2.2.3. Djeca u dobi od pet do šest godina	8
2.2.4. Prikaz akcije u fazama kretanja	8
3. METODOLOGIJA.....	9
3.1. Cilj istraživanja.....	9
3.2. Hipoteze.....	9
3.3. Zadatci istraživanja.....	9
3.4. Varijable	9
3.5. Uzorak	9
3.6. Instrument i postupak istraživanja.....	9
3.7. Postupak provođenja	10
3.8. Sređivanje podataka	10
4. REZULTATI.....	11
4.1. Radovi mlade djece (4-5.5 godina)	12
4.2. Radovi starije djece (6 i 7 godina):.....	20
5. RASPRAVA.....	28

6. ZAKLJUČAK	29
7. LITERATURA	30
PRILOZI	31

I. UVOD

U najranijim likovnim radovima djece, pojava kružećih i vibrirajućih linija govori o kretanju kao univerzalnoj pojavi koja istodobno sadrži doslovno kretanje prostorom, životnost sudionika i događanja i sile koje su uzrok svemu tome. Međutim, poimanje kretanja kao sveopće pojave postupno će se, s razvojem djece, granati u specifična značenja. Svojstva linija često su mediji kojim djeca izražavaju svoja poimanja živih bića. Dijete te dobi shvaća čovjeka kao živu energiju, kao aktivnu silu, a za izražavanje toga najpogodnija je linija. Dulje vertikalne linije obično izražavaju neko kretanje uvis ili u dubinu, što pokazuje da je dijete otkrilo sljedeći element orijentacije u prostoru. Kose linije se javljaju kao prijelaz iz okomitog u vodoravni položaj pa u tom smislu i one znače kretanje, zatim se javljaju kao simbol za nestabilnost, nesigurnost, pad. Krug je prvi oblik – lik koji djeca pronalaze i ostvaruju. On se polako izdvaja iz prijašnjeg ritmičkog, kružnog i vremenski neodređenog kretanja postupnim usporavanjem i kontroliranjem toka i kretanja linija. U dobi između četiri i pet godina djeca se nalaze na prijelazu od poimanja kretanja kao opće pojave k uočavanju pokretanja udova u ljudi. Dok se mlađe dijete potpuno poistovijetilo s igrom i zatim likovno izrazilo svoje sudjelovanje i doživljavanje igre, dijete ove dobi je u igri istodobno sudionik i promatrač. Malo kasnije djeca počinju opažati osnovne pokrete udova. (Belamarić, 1987)

Temu prikaza pokreta kroz likovni izraz djece predškolske dobi odabrala sam jer mi je izgledala zanimljiva jer volim kretanje, trčanje, sport općenito i aktivno se bavim sportom. Djeca se u vrtiću jako puno kreću, imaju puno aktivnosti vezanih uz kretanje i pokrete. Smatrala sam da bi bilo originalno istražiti na koji način djeca od 4-7 godina prikazuju pokret, da li ima razlika prema godištima ili prema spolu, da li je bitan spol osobe koja izvodi pokret, sport za djete koje ga likovno prikazuje?

Cilj provedenog istraživanja bio je procijeniti razinu dječje sposobnosti prikazivanja pokreta s obzirom na dob djeteta, utjecaj modela izvođenja pokreta na prikaz pokreta djeteta i njegove crtačke sposobnosti s tradicionalnim likovnim sredstvom (olovkom) na papiru. Uzorak istraživanja sastojao se od 30 djece u dobi od 4 do 7 godina. Istraživanje je provedeno u tri odgojne skupine kroz 4 radna dana. Djeca su bila podijeljena u manje skupine prilikom prikupljanja radova. Djeca su prikazivala motiv ritmičke gimnastike i rukometa s naglaskom na prikazu pokreta. Za analizu su korišteni radovi šesnaestero djece (32 rada).

II. TEORIJSKI DIO

1. POČETAK LIKOVNOG IZRAŽAVANJA

Između druge i treće godine, ovisno o razvoju pojedinog djeteta i pogodnostima koje mu okolina pruža, dijete će primijetiti da roditelji ili ostali članovi obitelji „po površini nekog papira pokreću, pomiču ruku u kojoj drže izduženi predmet – olovku ili nešto slično “Prvom prilikom kada dijete dođe do olovke i papira unutrašnji će ga impuls pokrenuti da se i u tome okuša. Dijete će činiti točno ono što je vidjelo – pokretat će ruku s olovkom po površini papira. Uobičajeno je da se takva djetetova aktivnost naziva imitacijom. Stvaranje linija time prerasta u novu sposobnost, sposobnost izražavanja kojom dijete govori o svom viđenju i poimanju svijeta, odnosno prenosi, prevodi, odražava događaje iz njegove svijesti.

(Belamarić, 1987)

1.1. Opće karakteristike likovnog izražavanja i stvaranje u djece

Postoje razna gledišta o tomu zašto se dijete voli likovno izražavati. Autori kažu da je to urođena sklonost za igru osobito u ranijoj dobi, da se dijete likovno izražava kako bi zadovoljilo unutarnju potrebu za izražavanjem, izdvajaju motoričku aktivnost kao osnovu likovnog izražavanja. Svi ovi stavovi samo su jedan aspekt istine. Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga zanima i uzbuđuje. S druge strane oduševljava ga materijal s kojim radi i sam proces rada te neposredna percepcija i pokreti. Za dijete su bitni doživljaj i akcija. Izravno promatranje djece angažirane u likovnoj aktivnosti može dati jasniji i bolji uvid u pravu prirodu dječjeg izraza. (Belamarić, 1987)

Dok promatramo djecu za vrijeme likovnog procesa impresionira nas nekoliko stvari:

- Djeca otvoreno govore o svojoj likovnoj aktivnosti; nema pokušaja da prikriju prave osjećaje ili da naprave nešto za odraz. Dapače, dijete je cjeloviti individuum i upravo to se očituje u njegovu pristupu likovnom izražavanju.
- Akt likovnog izražavanja događaj je za sebe jer je dijete angažirano procesom samim, a ne pravljenjem prepoznatljiva produkta.

- Neku djecu najviše zanima manipulativni aspekt likovnog izražavanja i užitak u taktilnim osjetima s bojom, linijom itd. Za druge je pak važniji vizualni aspekt – oni su zainteresirani za svladavanje oblika i za izbor boja.

Nerijetko srećemo pogrešna tumačenja dječjega likovnog izraza. Dječji likovni izraz često se promatra isključivo kao pokušaj vizualne reprezentacije, a pomanjkanje sličnosti s realnim objektom tumači se motoričkom ili percepcijskom nezrelošću ili kombinacijom tih dvaju čimbenika. (Grgurić – Jakubin, 1995)

1.2. Različita shvaćanja razvojnih faza likovnih izražavanja i stvaranja u djece

U razvitku djetetova likovnog izražavanja istodobno će utjecati nekoliko procesa sazrijevanja i učenja:

- Razvitak psihomotorike ruke, šake, prstiju i ovladavanje instrumentom rada. (olovkom, kistom...)
- Spoznavanje okoline i razvitak znanja o njoj.
- Razvitak, potreba i sposobnosti prikazivanja okoline i to od simbolizacije, preko prikazivanja onoga što dijete „zna“ o okolini (intelektualni realizam), pa do prikazivanja onoga što stvarno objektivno može vidjeti u okolini. (vizualni realizam)

U većini periodizacija dječjeg likovnog izražavanja možemo uočiti osnovni Linquetov model, gdje su navedene tri osnovne faze:

- Faza šaranja, kao početnog likovnog izražavanja.
- Faza dječjeg, odnosno intelektualnog realizma, kao početak namjernog prikazivanja.
- Faza vizualnog realizma – napuštanje dječjeg realizma, propadanje dječjeg crteža. (Piaget 1975.) (Grgurić – Jakubin, 1995)

Godine starosti	1.2.3.	4.5.6.	7.8.9.10.	11.12.13.14.15.	16.17.
Mišljenje	predpojmovno	konkretno predoperacionalno	konkretno operacionalno	apstraktno	
Pristup okolini	spontani			intelektualno vizualni	
Faze likovnog izraza	faza izražavanja primarnim simbolima (faza šaranja)	faza izražavanja složenim simbolima (faza sheme)	faza intelektualnog realizma	vizualni realizam	likovni pojmovni sustavi

Tablica 1. (Grgurić – Jakubin, 1995)

2. LIKOVNI SIMBOLI U LIKOVNOM PRIKAZIVANJU POKRETA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Likovni izraz, odnosno likovni jezik najmlađe djece osniva se na likovnim simbolima koji svojim oblikom i odnosima izražavaju neku unutrašnju ili vanjsku stvarnost djeteta. Likovni se simboli u djece javljaju spontano i prirodno. (Belamarić, 1987)

LINIJE. Prvi likovni znakovi kojima djeca počinju likovnu igru i izražavanje jesu različite linije. To se obično događa oko druge godine. Stvaranje linija za djecu ove dobi istodobno znači izraz i čin. Crtajući linije, dijete slijedi unutrašnju sliku nekog događanja, poistovjećuje se s njime, sudjeluje u njemu, odnosno ponovno ga pokreće, stvara – čini.

Prvi najčešći oblik likovnih radova najmlađe djece je kretanje, a to se najjednostavnije i najadekvatnije može izraziti linijama. Za djecu kretanje uvijek znači neki oblik života i življenja. Bliska prirodi i izvorima života, ona neposredno i kroz sebe znaju da se život, na ovaj ili onaj način, očituje kao kretanje.

KRUŽEĆE LINIJE. Uz opće značenje življenja kružeće linije same po sebi donose i određuju prostor, odnosno izražavaju kretanje prostorom. Istodobno mogu sadržavati nešto živo i izražavati da je nešto pokrenuto živom snagom.

VIBRIRAJUĆE LINIJE. Treperave ili vibrirajuće linije najčešće izražavaju unutrašnju životnost nečega, unutrašnje, vanjskom oku nevidljivo treperenje života.

Djetetu od oko četiri godine nametnuta je shema čovjeka. Takav oblik čovjeka djetetu je prazan i mrtav. Stoga uzduž ruku i nogu dvaju nacrtanih oblika ono dodaje vibrirajuće linije da njima oživi te oblike. Vibrirajuće linije dalje znače prodiranje kroz prostor, a također sposobnost kretanja. Isto tako, kružeće linije mogu značiti oživljavanje nekog oblika.

ŠARANJE. Prepoznatljivost predmeta postavlja se kao mjerilo vrijednosti i uspješnosti dječjih likovnih radova, a dojam slobodnog kretanja linija, što se obično naziva šaranjem, smatra se manjkavošću rada, odnosno djetetovom nedoraslošću i nesposobnošću.

Tako dolazimo do dvostrukog nerazumijevanja, nerazumijevanja sadržaja za koje su djeca zainteresirana i nerazumijevanja načina dječjeg izražavanja dječjeg sadržaja. Kako se u kretanjima, vrstama i strukturama linija doslovno ne vide i ne prepoznaju konkretni oblici i sadržaji, tu dječju aktivnost nazvali smo „šaranjem“.

NIZ. Niz kraćih linija ili točaka znači da je dijete uočilo neku pravilnost, neko ponavljanje odnosa, neki ritam. Time ono usvaja pojam reda.

RAVNE LINIJE. Da bi ostvarilo ravne linije, dijete mora prekinuti i zaustaviti spontanu tendenciju kružnog kretanja rukom te usmjeriti i voditi ruku u nekom smjeru i manje ili više držati liniju ravnom. Ravne linije kao usmjereno kretanje, odnosno kretanje u jednom smjeru zapravo znače otkrivanje prve dimenzije – smjera prostora.

VODORAVNE, HORIZONTALNE LINIJE. Označavaju širenje u prostoru, odnosno prostiranje, vodoravnost zemlje i orijentaciju u prostoru.

OKOMITE, VETIKALNE LINIJE. Dulje vertikalne linije obično izražavaju neko kretanje uvis ili u dubinu, što pokazuje da je dijete otkrilo sljedeći element orijentacije u prostoru.

KOSE LINIJE. Kose linije se javljaju kao prijelaz iz okomitog u vodoravni položaj pa u tom smislu i one znače kretanje, zatim se javljaju kao simbol za nestabilnost, nesigurnost, pad.

KRUG. Krug je prvi oblik – lik koji djeca pronalaze i ostvaruju. On se polako izdvaja iz prijašnjeg ritmičkog, kružnog i vremenski neodređenog kretanja postupnim usporavanjem i kontroliranjem toka i kretanja linija. (Belamarić, 1987)

2.1. Izražavanje linijama, krugom i kvadratom

Djeca u dobi od dvije do četiri godine

VRSTE I SNAGA LINIJA. U likovnim radovima, odnosno crtežima najmlađe djece javljaju se različite linije. Svojim osobinama (ravne, zakrivljene), smjerom (okomite, vodoravne, kose), duljinom, čvrstoćom, tamnoćom te uvijek novim odnosima, one omogućuju djeci jednostavno i jasno izražavanje različitih sadržaja.

KRETANJE. U najranijim likovnim radovima djece, pojava kružećih i vibrirajućih linija govori o kretanju kao univerzalnoj pojavi koja istodobno sadrži doslovno kretanje prostorom, životnost sudionika i događanja i sile koje su uzrok svemu tome. Međutim, poimanje kretanja kao sveopće pojave postupno će se, s razvojem djece, granati u specifična značenja.

ŽIVA BIĆA. Svojstva linija često su mediji kojim djeca izražavaju svoja poimanja živih bića. Dijete te dobi shvaća čovjeka kao živu energiju, kao aktivnu silu, a za izražavanje toga najpogodnija je linija.

KRUG. Izražavanje linijama prirodno i postupno vodi do stvaranja prvog oblika – kruga. To može biti izrazito nepravilan, uglat i šiljat oblik. Obilježja oblika – okruglost, ovalnost. U izražavanju djece krug ima univerzalnu vrijednost i može značiti sve oblike, od igračaka i predmeta do životinja, ljudi i prostora.

POJEDINAČNOST OBLIKA. Krugovi su još u nastajanju i često otvoreni. Oni su simbol za ljude odnosno djecu u pokretu, u igri. Kretanje, putanje tog kretanja, preplitanje i variranje putanja, pojedini oblici, niz oblika, usklađenost niza s putanjama – opći su djetetov uvid u određeni događaj izražen vrlo jednostavno i jasno.

SPIRALA. Na početku likovnog izraza najmlađe djece živa bića i ostali oblici i pojave nisu izdvojeni iz sveukupnog dječjeg poimanja življenja, najčešće izraženog kružecim linijama. U tome se kao prvi znak i naglašavanje pojedinačnog oblika ili događaja javljaju spirale. Malo kasnije te spirale se „osamostaljuju“ i postaju simbol za neki oblik, odnosno za ono što je taj oblik po svojoj biti, što taj oblik čini, što se s njim događa. Spirala je također jedan od prvih simbola za živa bića, odnosno čovjeka.

KRUG I LINIJA. Zatim će dijete osjetiti potrebu da iskaže razliku između živih i neživih oblika, a to će učiniti tako da krugu doda jednu ili više linija. (Belamarić, 1987)

2.2. Prikaz čovjeka

2.2.1. Djeca u dobi od dvije do četiri godine

PERCEPCIJA. Uskoro nakon stvaranja svog prvog simbola za živa bića, a nekad istodobno, djeca u taj oblik počinju unositi manje krugove. Obično se smatra da su to oči, veliki krug je glava, a linije ruke i noge. Zato je takav čovjek nazvan glavonožac. Međutim, kao što krug ne znači glavu nego cjeloviti živi sustav, ni mali krugovi u njemu ne znače oči nego općenito sposobnost ili funkciju percipiranja.

OČI. Dijete svim oblicima ljudi u nizu crta samo po jedno oko. Sigurno je da dijete u ljudi stvarno vidi po dva oka. Međutim, ono nije zainteresirano za njihov broj, opis, nego su oči sastavni dio svih sposobnosti percipiranja, što dijete izražava jednim krugom, koji likovno znači otvor, kanal kroz koji unutrašnje biće – svijest, prima informacije o vanjskom svijetu.

USTA I NOS. Najmlađa djeca uglavnom ne pokazuju interes za usta, osim ako netko na tome insistira. U prirodnom razvoju to se javlja malo kasnije. Simbol za usta obično je krug.

RUKE I NOGE. Od općeg poimanja čovjeka kao cjeline koja živi i kreće se, malo – po malo djeca počinju usmjeravati svoju pažnju na najpokretnije dijelove čovjeka i ostalih živih bića. Obično se najprije pojavljuju linije koje znače ruke i noge, točnije živu snagu u njima, zatim

šaka i stopala kao krajnji nosioci kretanja i radnji. Sve se to događa postupno. Djeca najčešće označavaju sposobnost kretanja crtanjem „nogu“ u vidu jedne ili dviju linija koje izlaze iz kruga. Potom dolazi označavanje sposobnosti ruku koje mogu izlaziti ravno iz kruga ili iz „nogu“, zbog vizualnog dojma i poimanja čovjeka.

TRUP. Trup je u poimanju najmlađe djece neodvojivi dio sustava i cjeline živih bića. Iako je trup vizualno najveći dio, djeca ga dugo vremena previdaju. U dosadašnjim primjerima dječjih radova trup se pojavio samo u crtežima starije djece. U svim ostalim uz osnovni simbol – krug, javljaju se samo simboli koji izravno ili neizravno znače udove.

KOSA. Kosa obično počne interesirati djecu od oko četiri godine, no kao i uvijek, to se može dogoditi mnogo ranije ili kasnije. Kao i za sve drugo, i za kosu svako dijete pronalazi vlastiti izraz, pa sve njegove osobe imaju isti simbol za kosu. Simbol kose može biti samo jedna ravna ili zadebljana crta položena ili usmjerena uvis. To može biti i mnoštvo linija koje iz osnovnog kruga izlaze radijalno poput sunčanih zraka, mogu biti kružeće, vibrirajuće te niz ravnih i zgusnutih crta postavljenih na vrh glave ili tako da prate zaobljenost glave.

ODJEĆA. Najmlađa djeca obično nemaju interesa za crtanje odjeće. No, ako se zbog bilo čega njihova pažnja usmjeri tome, odjeća se pojavljuje u svojoj funkciji omatanja, oblačenja. (Belamarić, 1987)

2.2.2. Djeca u dobi od četiri do pet godina

SLOŽENI SIMBOL. Pojedine razvojne faze mogu u različite djece trajati različito dugo. Složene simbole neka djeca počinju crtati mnogo ranije, a neka kasnije. Pojava složenijih simbola pokazuje da dijete počinje svoju pažnju usmjeravati na dijelove koji tvore neku cjelinu. Pojedine dijelove ono označava osnovnim simbolima i od njih sastavlja cjelovit oblik, u ovom slučaju oblik čovjeka, koji i takav ostaje simbol.

VELIČINE. Veličine dječjih oblika rijetko odgovaraju stvarnim vizualnim mjerama i odnosima. Osim kad prostor slike određuje veličine pojedinih oblika, drugi je česti razlog važnost nekog oblika za dijete.

PREDIMENZIONIRANJE. Kada zbog nečega jedan dio tijela postane djetetu osobito važan, taj dio može biti veoma povećan, predimenzioniran.

POKRET. U dobi između četiri i pet godina djeca se nalaze na prijelazu od poimanja kretanja kao opće pojave k uočavanju pokretanja udova u ljudi. Dok se mlađe dijete potpuno poistovijetilo s igrom i zatim likovno izrazilo svoje sudjelovanje i doživljavanje igre, dijete

ove dobi je u igri istodobno sudionik i promatrač. Malo kasnije djeca počinju opažati osnovne pokrete udova. (Belamarić, 1987)

2.2.3. Djeca u dobi od pet do šest godina

PROFIL. U toj dobi djeca obično otkrivaju da se oblik može promatrati s više strana i da su te strane međusobno različite. Kad je riječ o čovjeku i njegovu licu ono se vidno razlikuje gledano srijeda i sa strane, najviše po tome što se u prvom slučaju vide dva oka, a u drugom samo jedno.

RAZLIKE MEĐU OSOBAMA. Osim razlikovanja prema spolu, izraženom dugom ili kratkom kosom te odjećom dijete donosi i razlike među pojedinim oblicima. Osobe se razlikuju bojom i kvalitetom kose, vrpčama u njoj, te uzorcima odjeće.

POKRET. Djeca te dobi pokazuju poseban interes za pokrete udova u ljudi i to se odražava u njihovim likovnim radovima. Pokreti i oblici ruku i nogu odaju izvanrednu sposobnost opažanja i pamćenja brzih događanja koja djeca te dobi lako ostvaruju. Ruke su u različitim položajima, noge ispružene ili različito savijene. Od ideje kretanja u početku likovnog izražavanja dijete je stiglo do opažanja konkretnih promjena oblika tijela u trci.

LICE. U ovoj dobi djeca opažaju oblik, vrstu i boju kose. U očima se pojavljuju šarenice, a usta mogu biti otvorena, zatvorena, nasmiješena, sa zubima ili bez njih. Djeca crtaju naočale i brkove ako ih netko ima. Ako se njihova pažnja posebno usmjeri na lice, dodat će obraze, čelo, bradu. Zagledano u oči, dijete ih očitava kao krug razdijeljen na dva malo razdvojena kapka i među njima se pojavljuje šarenica. Nos je naznačen krugom. Djeca uočavaju sve više detalja na licu. Zbir tih detalja može u izvjesnoj mjeri opisati izgled neke osobe na neizravan i često duhovit način. (Belamarić, 1987)

2.2.4. Prikaz akcije u fazama kretanja

Ponekad dijete prikazuje akciju u određenom vremenskom slijedu. Ako na primjer, crta igru loptom, ono će prikazivati kako uzima loptu, kako ju udara, a potom ona pada preko ograde. (vremenski slijed) (Grgurić – Jakubin, 1995)

3. METODOLOGIJA

3.1. Cilj istraživanja

Utvrđiti na koji način i u kojoj mjeri predškolska djeca prikazuju pokret te ustanoviti razlike između prikaza pokreta mlađe i starije djece.

3.2. Hipoteze

H-1 Starija vrtićka djeca uspješnije i detaljnije prikazuju pokret, te će pokret, sport koji prikazuju biti jasno prepoznatljiv u njihovom likovnom izrazu.

H2- Mlađa vrtićka djeca neće biti sposobna prikazati pokret čovjeka

H-3 Djeca su zainteresiranija, koncentriranija pri prikazu onog sporta/aktivnosti/pokreta kojeg izvodi model istog spola, što će biti vidljivo prema broju detalja.

3.3. Zadatci istraživanja

Na osnovi prikazanog videozapisa, razgovora i demonstracije, likovno prikazati pokret. (rukomet, ritmička gimnastika)

3.4. Varijable

Zavisne: prikaz pokreta, dob, spol

Nezavisne: broj djece u skupini

3.5. Uzorak

30 djece u dobi od 4 do 7 godina (10 djece mlađe, srednje i starije odgojne skupine)

3.6. Instrument i postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u tri vrtićke skupine, 4 radna dana.

3.7. Postupak provođenja

- kontaktirati voditeljicu Dječjih vrtića Požega u Požegi te dogovoriti sastanak
- na sastanku upoznati voditeljicu sa ciljem i svrhom istraživanja
- upoznati s istraživanjem odgojiteljice u čijim ću skupinama provoditi istraživanje
- istraživanje provesti u dogovorenim terminima s odgajateljicama
- neposredno prije istraživanja djecu upoznati s načinom rada
- sudjelovanje nije obvezno i dijete može odustati kada god ono to želi.

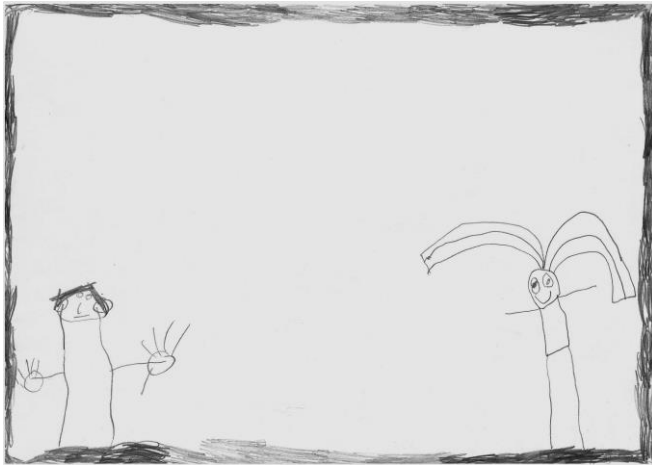
3.8. Sređivanje podataka

Utvrđiti broj prikupljenih radova, razvrstati ih po spolu i dječjoj dobi. Pristupiti analizi dječjih likovnih radova u odnosu na postavljene zadatke i hipoteze.

4. REZULTATI

Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću Požega. U istraživanju je sudjelovalo 30 djece u dobi od 4. do 7 godina iz 3 odgojne skupine (mlađa, srednja, starija). Prikupljeno je 60 radova (30 radova: rukomet i 30 radova: ritmička gimnastika). Za analizu je korišteno 32 rada od šesnaestero djece. Analiza radova se temelji na usporedbi oba crteža svakog djeteta, te utvrđivanju u kojoj mjeri određeni crtež potvrđuje postavljene hipoteze. Radovi su podijeljeni u dvije skupine mlađa i starija djeca i prema spolu .(4 kategorije – mlađe m, mlađe ž, starije m, starije ž).

4.1. Radovi mlade djece (4-5.5 godina)

Slika 1a: Dječak J.K. ritmička gimnastika, 4,5 godina.

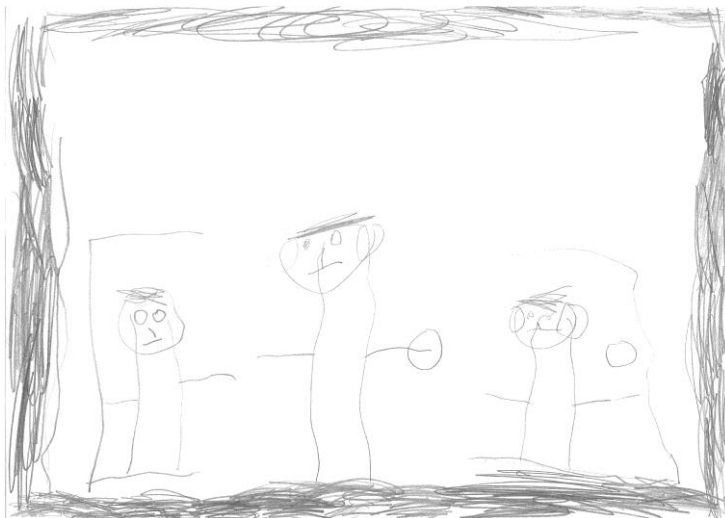

Slika 1b: Dječak J.K. rukomet, 4,5 godina.

Slika 1.a dječaka J.K. prikazuje prikaz pokreta vezan uz ritmičku gimnastiku dok Slika 1b. prikazuje prikaz pokreta u rukometu. Prema kolutima koje osoba na prvom crtežu vrti možemo zaključiti da se radi o ritmičkoj gimnastici dok na drugom crtežu uočavamo dva gola i osobu koja drži loptu i spremna se baciti, dva golmana i publiku. Crtežima je zajedničko što možemo prepoznati o kojem motivu se radi, likovi su prepoznatljivi dok je vidljivo da je pokret djelomično prikazan. Pokret se očituje u raširenim rukama. Hipoteza H-2 je djelomično potvrđena jer je dijete djelomično prikazalo pokret. Hipoteza H-3 je također potvrđena jer je dijete prikazalo više detalja na slici 1b. kojeg na videozapisu izvodi osoba istog spola kao i dijete.

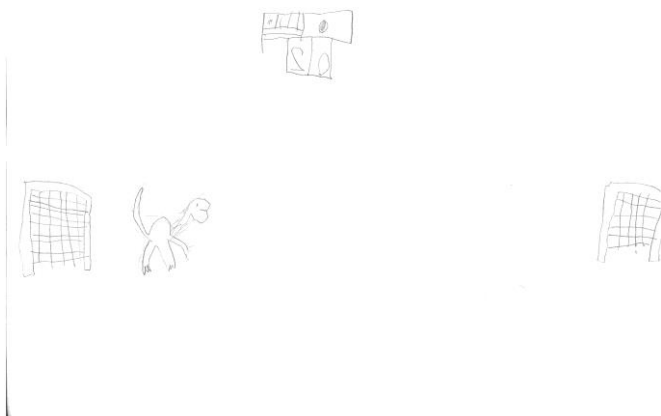

Slika 2a : Dječak L.M. , ritmička gimnastika, 5 godina

Slika 2b : Dječak L.M. , rukomet, 5 godina

Dječak L.M. bio je zainteresiran za oba motiva , ali je prikazao više detalja na slici 2b. Pokret je prikazao tako što je nacrtao raširene ruke. Hipoteza H-2 je nije potvrđena jer je dječak sposoban prikazati pokret čovjeka. Hipoteza H-3 je potvrđena jer dječak neovisno o modelu izvođenja sporta, pokreta prikazuje i ritmičku gimastiku, ali ipak s malo manje detalja.

Slika 3a : Dječak P.M. rukomet , 5 godina

Slika 3b : Dječak P.M. ritmička gimnastika 5 godina

Petogodišnji dječak P.M. je gledajući prijatelje koji su crtali dinosaure kako bacaju loptu ili vrte kolut pokušao prikazati jednako tako. Radovi su statični. Motiv se prepoznaje dok dječak nije sposoban prikazati pokret čovjeka. Dakle, hipoteza H-2 je potvrđena. Slika 3b. sadržava više detalja dok na slici 3a. možemo uočiti koncentrirano crtanje golova i mrežica (što se očituje u ravnim pravilnim crtama). Hipoteza H-3 u ovom slučaju nije potvrđena jer dijete crta neovisno o modelu izvođenja pokreta, sporta. (uvodi i svoj motiv: dinosaur)

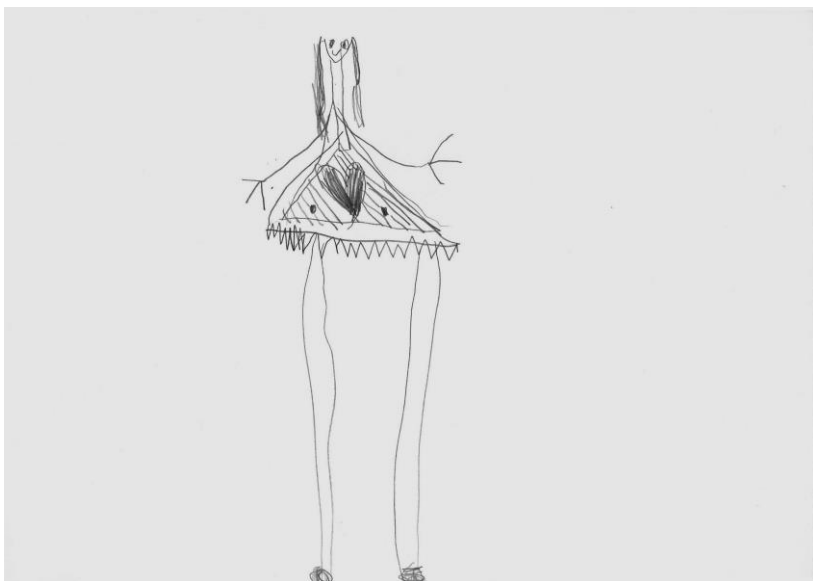

Slika 4a: Dječak M.Č. rukomet , 5 godina

Slika 4b : Dječak M.Č. ritmička gimnastika , 5 godina

Petogodišnji dječak M.Č. djelomično je prikazao pokret. Pokret se na njegovom drugom crtežu (slika 4b) očituje na raširenim rukama i prstima, ali i simbolima (kolut, lopta) koji predstavljaju pokret i kretanje. Ruke su raširene, noge statičnije. Hipoteza H-2 je djelomično potvrđena dok hipoteza H-3 nije potvrđena jer dječak jednako zainteresirano, detaljno prikazuje pokrete neovisno o modelu koja izvodi pokret.

Slika 5a : Djevojčica R.V. ritmička gimnastika, 4 godine

Slika 5b : Djevojčica R.V. rukomet, 4 godine

Crteži 5a. i 5b. jako su slični. Autor je djevojčica R.V iz mlađe skupine. Crteži prikazuju djevojčicu u haljini sa srcetom u sredini. Prikaz pokreta joj nije bio bitan. Hipoteza H-2 je potvrđena jer pokret nije uspješno prikazan, tj. vidljivo je da nije prikazan. Hipoteza H-3 je potvrđena ako uzmemo u obzir da djevojčica prikazuje osobu ženskog spola koja izvodi pokrete ritmičke gimnastike oba puta dok prikaz pokreta kod rukometa zanemaruje.

Slika 6a: Djevojčica N.M. rukomet , 4,5 godina

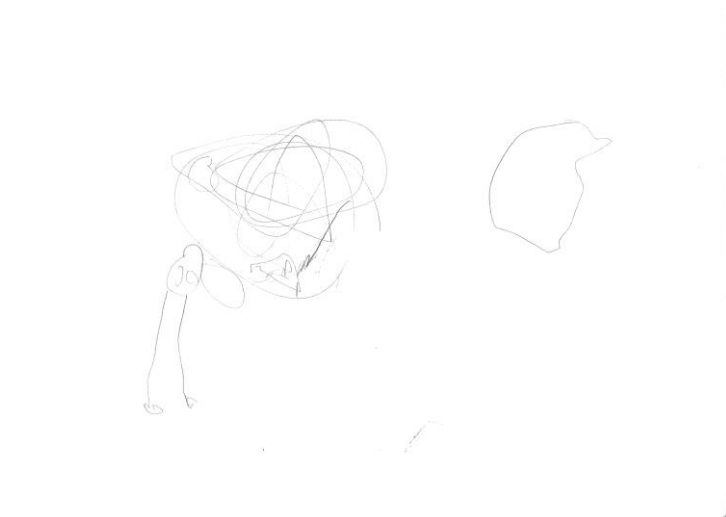
Slika 6b : Djevojčica N.M. ritmička gimnastika , 5 godina

Radove 6a. i 6b. nacrtala je petogodišnja djevojčica N.M. Djevojčica je bila zainteresiranija za crtanje rada kojeg izvodi osoba ženskog spola što potvrđuje hipotezu H-3. Prilikom motiva rukometa djevojčica crta djevojčicu. Nije zainteresirana za motiv prikaza pokreta kroz rukomet. Prilikom prikaza pokreta u ritmičkoj gimnastici pokret je uspješno prikazan. Pokret možemo uočiti ako pogledamo ispružene i podignute ruke, kolute i lopte koje djevojčica koristi. Hipoteza H-2 nije potvrđena.

Slika 7a: Djevojčica L.M. ritmička gimnastika , 4 godine

Slika 7b : Djevojčica L.M. rukomet , 4 godine

Četverogodišnja djevojčica L.M. nije bila zainteresirana za prikaz pokreta. Nacrta je djevojčicu (zaključujem da je crtala sebe i potpisala se s prednje strane). Karakteristično je što je nacrta noge a ruke ne. Pokret nije uspješno prikazan. Hipoteza H-2 je potvrđena jer je vidljivo da pokret nije prikazan. Možemo zaključiti da je odustala od drugog crteža iako prema prvom crtežu možemo uočiti da je likovno naprednija od onoga što je pokazala na drugom radu koji izgleda više djelo 2 godine mlađeg djeteta. Hipoteza H-3 je djelomično potvrđena jer je djevojčica pokušala prikazati i jedan i drugi model. Uspješnije je prikazala osobu ženskog spola dok pokret nije prikazala .

Slika 8a : Djevojčica K.K. ritmička gimnastika, 4,5 godine

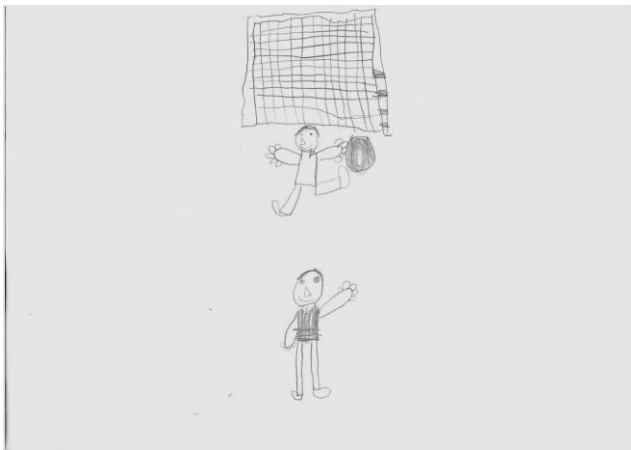
Slika 8b : Djevojčica K.K. rukomet , 4,5 godine

Radove 8a. i 8.b. nacrtala je djevojčica K.K. Manje je detalja prikazala na prvom crtežu ali možemo prepoznati motiv i pokret ritmičke gimnastike dok pri prikazu pokreta u rukometu nije bila zainteresirana. Uz više detalja (njen izbor motiva te je u svom drugom radu nacrtala dvije djevojčice, srce, poneki cvijet i pahuljicu. Pokret je djelimično uspjela prikazati raširenim rukama i ukošenom glavom. Hipoteza H-2 je nije potvrđena jer je djevojčica do određene razine prikazati pokret. Hipoteza H-3 je u potpunosti potvrđena jer je djevojčica bila samo zainteresirana za pokret kojeg izvodi osoba ženskog spola.

4.2. Radovi starije djece (6 i 7 godina):

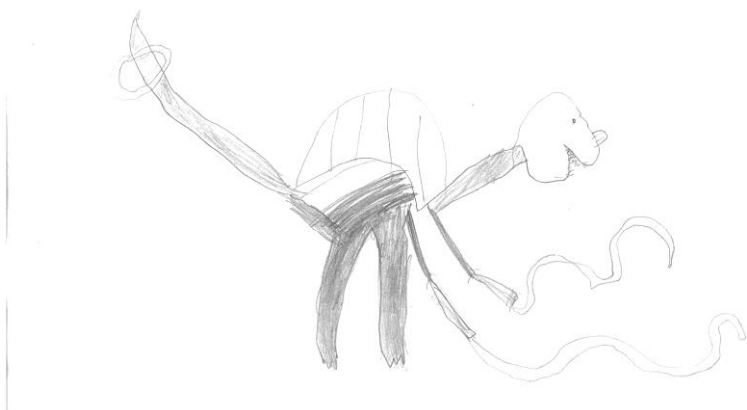

Slika 9a : Dječak D.K. ritmička gimnastika, 6,5 godina

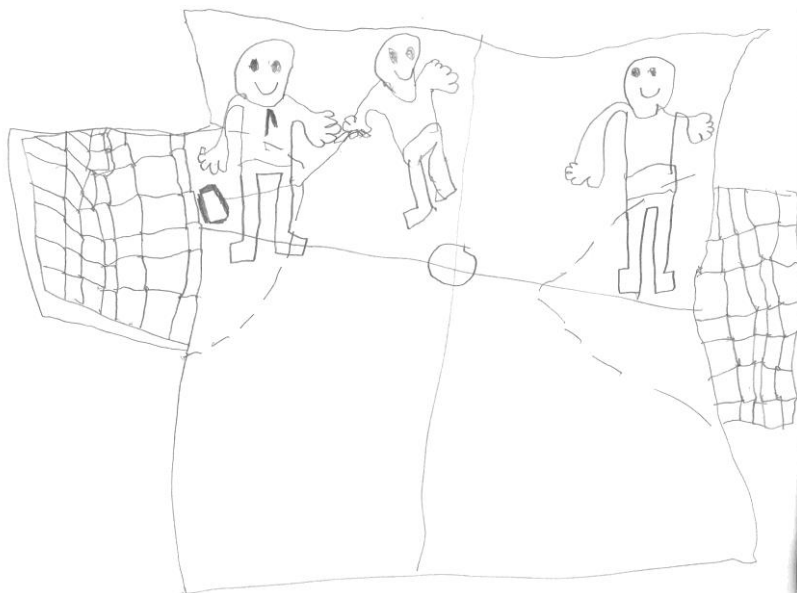

Slika 9b : Dječak D.K. rukomet, 6,5 godina

Radovi 9a. i 9.b crteži su dječaka D.K. starije vrtićke skupine. Na prvi pogled možemo prepoznati o kojem sportu i vrsti pokreta se radi. Hipoteza H-1 je potvrđena. Pokret je uspješno prikazan i prepoznatljiv. Pokret se u oba crteža očituje u dijagonalno postavljenim rukama, raširenim nogama i rukama, ispruženom rukom. Dječak je bio jednako zainteresiran za crtanje oba rada. Dijete je pratilo upute i uspješno odradilo oba zadatka te je iz tog razloga bilo zainteresirano za obe vrste prikazivanja pokreta. Dakle, hipoteza H-3 nije potvrđena jer dječak nije uložio više truda, nije prikazao više detalja u crtežu kojeg izvodi osoba istog spola nego je bio jednako motiviran, zainteresiran.

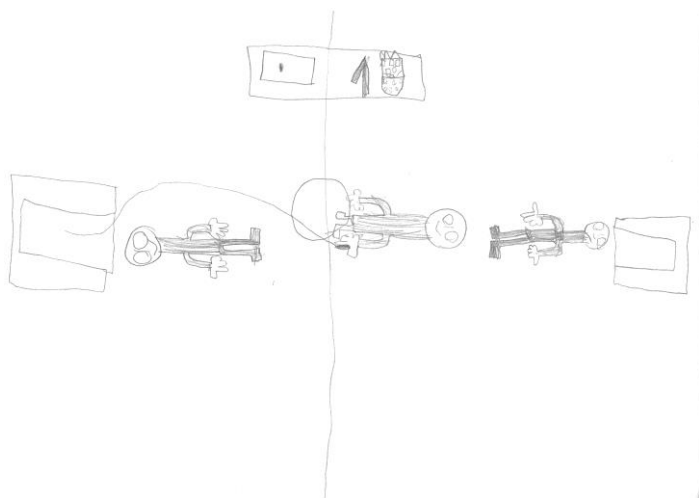

Slika 10a : Dječak H.S. ritmička gimnastika, 7 godina

Slika 10b : Dječak H.S. rukomet , 7 godina

Dječak H.S. je jako detaljno prikazao oba motiva. Uočavamo vrlo detaljan prikaz dinosaura (vjerojatno jer je zainteresiran za dinosaure, ali uočavamo da je osobe muškog spola prikazao normalno. Osobu ženskog spola je zamjenio dinosaurom) koji izvodi ritmičku gimnastiku i rukometnog terena s igračima. Dječak je uspješno prikazao pokret koji se očituje u raširenim rukama, odvojenoj lopti od tijela, podignutom repu dinosaura na kojem se nalazi kolut i spuštenim rukama. Hipoteza H-1 je potvrđena jer je vidljivo da dječak uspješno prikazuje pokret te je vidljivo o kojem se sportu, pokretu radi. Hipoteza H-3 je djelomično potvrđena jer dječak jednako pristupa radu neovisno o modelu izvođenja sporta, odnosno pokreta.

Slika 11a : Dječak L.B. rukomet, 6 godina

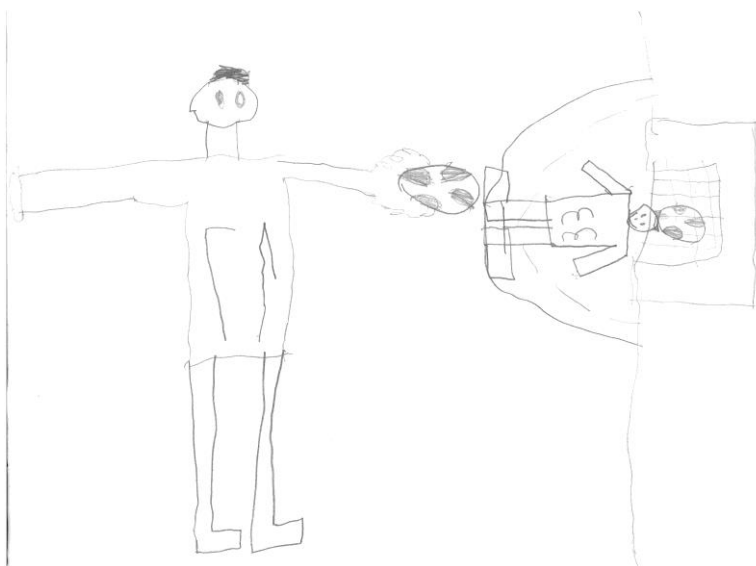

Slika 11b : Dječak L.B. ritmička gimnastika , 6 godina

Radovi šestogodišnjeg dječaka L.B. su detaljno prikazani. Motiv je jasan, a pokret jednako detaljno prikazan kod oba rada. Crtež 11a. statičniji je od crteža 11b. na kojem je pokret prikazan raširenim rukama i rastvorenim prstima. Na prvom crtežu je vidljivo prevaljivanje oblika. Hipoteza H-1 je potvrđena jer je motiv prepoznatljiv ,a pokret djelomično uspješno prikazan (manje na prvom, više na drugom radu). Hipoteza H-3 nije potvrđena jer je dječak podjednako zainteresiran za oba motiva neovisno o modelu izvođenja pokreta, sporta. (dječak prikazuje osobu muškog spola kako izvodi pokrete rukometa, ali i ritmičke gimnastike.)

Slika 12a : Dječak I.B. ritmička gimnastika , 7 godina

Slika 12b : Dječak I.B. rukomet , 7 godina

Radovi 12.a. i 12.b. djelo su sedmogodišnjeg dječaka I.B. koji jako voli dinosaure. Prilikom crtanja prvog rada dječak ljudski ženski oblik (model) mijenja dinosauirom i daje mu naziv. Motiv ritmičke gimnastike se prepoznaje uglavnom kolutom na repu dinosauirom „ raptora “. Hipoteza H-1 je potvrđena jer je dječak uspješno prikazao pokret (raširene ruke, lopta u ruci i lopta u голу , spuštene ruke, podignut rep). Hipoteza H-3 je potvrđena jer je dječak prikazao više detalja prilikom crtanja pokreta, sporta kojeg izvodi osoba muškog spola dok pokret, sport koji izvodi osoba ženskog spola zamjenjuje dinosauirom.

Slika 13.a i 13.b. Djevojčica E.K. rukomet, ritmička gimnastika, 6 godina

Šestogodišnja djevojčica E.K. uspješno je prikazala pokret što možemo uočiti na slici 13b. Pokret je postigla tako što je postavila ruke u dijagonalan položaj i kolutima. Slika 13a. ne prikazuje pokret ni motiv rukomet, ali možemo uočiti ljudski oblik s manje detalja. Hipoteza H-1 je potvrđena tj. pokret je uspješno prikazan i motiv je jasan. Hipoteza H-3 je potvrđena jer djevojčica prikazuje samo one pokrete kojeg izvodi osoba ženskog spola.

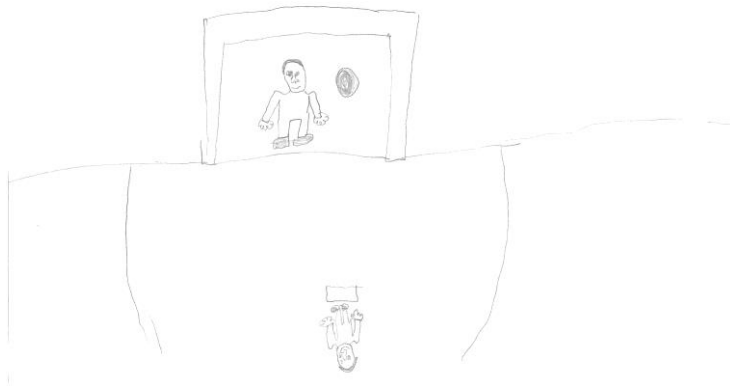
Slika 14a : Djevojčica S.S. Rukomet, 6 godina.

Slika 14b : Djevojčica S.S. ritmička gimnastika, 6 godina.

Radovi djevojčice S.S slični su iako možemo uočiti da je pokušala prikazati mušku osobu kako drži lopte. Pokret je uspješnije prikazala pri crtanju rada ritmičke gimnastike što se očituje u raširenim rukama i ukošenom glavom. Hipoteza H-1 je potvrđena dok je hipoteza H-3 nije potvrđena jer je djevojčica pokušala prikazati mušku osobu koja drži lopte.

Slika 15a : Djevojčica K.F. rukomet , 6.5 godina

Slika 15b : Djevojčica K.F. ritmička gimnastika, 6.5 godina

Djevojčica K.F. je bila zainteresiranija za prikaz pokreta prilikom crtanja drugog rada. U drugom radu pokret se očituje u ukošenim rukama i vodoravno postavljenim nogama. Prvi crtež je manje detaljniji i statičniji. Hipoteza H-1 je potvrđena jer djevojčica uspješnije i detaljnije prikazuju pokret od mlađe djece, te je pokret, sport koji prikazuje jasno prepoznatljiv u njenom likovnom izrazu. Hipoteza H-3 je djelomično potvrđena jer djevojčica prikazuje i osobe muškog spola pri izvođenju pokreta u rukometu, ali ipak s manje detalja.

Slika 16a : Djevojčica P.H. ritmička gimnastika , 6 godina

Slika 16b : Djevojčica P.H. rukomet, 6 godina

Crteži 16a. i 16b. radovi su djevojčice P.H. koja ima 6 godina. Za svaki pokret koji prikazuje ona ponovno crta žensku osobu koja ga izvodi. Umjesto motiva pokreta u rukometu ona ponovno crta pokrete u ritmičkoj gimnastici . Prema tome hipoteza H-3 je potvrđena jer djevojčica crta ovisno o spolu modela koji izvodi pokret. Hipoteza H-1 je također potvrđena. Djevojčica je uspješno prikazala pokrete koji se očituju u raznim prikazima koluta i lopti na tijelu plesačice. Iako je prikaz čovjeka statičan postignuta je dinamičnost raznim pozama koje je djevojčica prikazala. Motiv i pokret su jasni i prepoznatljivi.

5. RASPRAVA

Rezultati su u većini slučajeva potvrdili hipoteze H-1, H-2, H-3 dok su odstupanja vezana kod mlađe djece u hipotezi H-2, gdje ipak kod određene djece postoji određena razina prikazivanja pokreta (simboli, raširene ruke s loptom, kolutom, trakama), ali na nižoj razini nego kod starije djece.

Hipoteza H-1- Starija vrtićka djeca uspješnije i detaljnije prikazuju pokret, te će pokret, sport koji prikazuju biti jasno prepoznatljiv u njihovom likovnom izrazu potpuno je potvrđena u radovima 9a.9b. 10a.10b. 11a.11b. 12a.12b. 13a.13b. 14a.14b. 15a.15b. 16a.16b, tj. u svim radovima starije djece 5,5-7 godina. Uočavamo da starija predškolska djeca u vrlo velikoj mjeri detaljno, jasno i uspješno prikazuju pokret neovisno o motivu koji im je zadan.

Hipoteza H-2- Mlađa vrtićka djeca neće biti sposobna prikazati pokret čovjeka: potpuno je potvrđena u radovima 3a.3b. 5a.5b. 7a.7b. Djelomično je potvrđena u radovima 1a.1b. 4a.4b dok u radovima 2a.2b. 6a.6b. 8a.8.b nije potvrđena. Možemo uočiti da su mlađa djeca ipak u određenoj mjeri prikazati pokret, ali na nižoj razini nego starija djeca.

Hipoteza H-3 - Djeca su zainteresiranija, koncentriranija pri prikazu onog sporta/aktivnosti/pokreta kojeg izvodi model istog spola, što će biti vidljivo prema broju detalja. Kod mlađe djece potpuno je potvrđena je u 5 radova: 1a.1b. 2a.2b. 5a.5b. 6a.6b. 8a.8b. dok je kod starije djece potpuno potvrđena u 3 rada: 12a.12.b. 13a.13b. 16a.16b. Kod mlađe djece hipoteza H-3 djelomično je potvrđena u radu 7a.7b. dok je kod starije djece djelomično potvrđena u 2 rada 10a.10.b. i 15a.15b. Kod mlađe djece hipoteza H-3 nije potvrđena u radovima 3a.3.b. i 4a.4.b. dok kod starije djece nije potvrđena u radovima 9a.9b. i 11a.11b. Možemo zaključiti da i mlađa i starija djeca u većini slučajeva biraju modele istog spola dok se u manje slučajeva odlučuju za prikaz pokreta koje izvodi model suprotnog spola.

6. ZAKLJUČAK

U dobi između četiri i pet godina djeca se nalaze na prijelazu od poimanja kretanja kao opće pojave k uočavanju pokretanja udova u ljudi. Dok se mlađe dijete potpuno poistovijetilo s igrom i zatim likovno izrazilo svoje sudjelovanje i doživljavanje igre, dijete ove dobi je u igri istodobno sudionik i promatrač. Malo kasnije djeca počinju opažati osnovne pokrete udova što možemo uočiti i iz rezultata istraživanja.

Rezultati proizašli iz istraživanja upućuju na to da su i određena mlađa djeca (4-5.5 godina) sposobna prikazati pokret, ali na nižoj razini nego starija djeca (5,5-7 godina). Sa sigurnošću mogu zaključiti da su starija djeca sposobna prikazati pokret vrlo prepoznatljivo i detaljno neovisno o tome koji im je motiv zadan. U većini slučajeva djeca su zainteresiranija, koncentriranija pri prikazu onog sporta/aktivnosti/pokreta kojeg izvodi model istog spola, što je vidljivo prema broju detalja koje djete crta, ali i prema izboru modela. Određena djeca su crtala osobu istog spola kako izvodi obje vrste pokreta, sporta.

Smatram da bi odgojitelji trebali više vremena posvetiti prikazivanju pokreta i kretanja s djecom jer je kretanje i aktivnost jako bitno za zdravlje, sport i život. Kada bi se raznim aktivnostima vezanim uz kretanje i pokret obogatio svakodnevni vrtićki program možda bi se kod djece javila veća želja za bavljenjem sportom i zdravijim načinom života od onog u kojem prsti na tipkovnici, mišu i treptaji oka rade jedine pokrete.

7. LITERATURA

KNJIGE:

Belamarić D. (1987), Dijete i oblik, Školska knjiga- Zagreb

Bodulić, V. (1982), Umjetnički i dječji crtež, Školska knjiga- Zagreb

Grgurić, N., Jakubin, M. (1995). Vizualno – likovni odgoj i obrazovanje. Zagreb: EDUCA

Herceg, L., Rončević, A., Karlavariš, B. (2010). Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: ALFA

Paragvaj, S. i suradnici (1999), Likovna komunikacija u teoriji i praksi predškolskog odgoja, Tiskara Opatija

PRILOZI

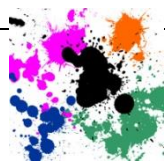
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Izvanredni preddiplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Ime i prezime studenta: Nikolina Raguž
Godina studija i semestar: 3. godina, 6. semestar

Dječji vrtići : DV Požega „ Vrtić pod gradom “
Odgojna skupina: mlada, srednja i starija skupina
Nadnevak: 25.6.2017 do 30.6.2017.

Mentorica : Gabrijela Kralj-Zelenika

**PRIPREMA ZA IZVOĐENJE TEMATSKOG SADRŽAJA IZ
LIKOVNE KULTURE**

Područja oblikovanje rada: olovka, crtež

Tematski likovni sadržaj rada, likovni problem: prikaz pokreta

Cilj oblikovanja teme: spontano likovno izraziti pokret (ritmička gimnastika, rukomet) olovkom na bijelom A4 papiru.

Cilj istraživanja: Istražiti način prikazivanja pokreta djece predškolske dobi te utvrditi u kojoj mjeri starija djeca preciznije i prepoznatljivije prikazuju pokrete.

Zadaće likovnog sadržaja rada

Obrazovne:

- usvajanje znanja o crtežu i crtanju s olovkom
- usvajanje rada s likovnom tehnikom (olovka)
- usvajanje znanja o različitim oblicima sporta

Odgojne:

- razvijanje inicijativnosti, samostalnosti i upornosti
- razvijanje estetskih i radnih sposobnosti
- razvijanje socijalnih odnosa – aktivnog slušanja drugih

Funkcionalne:

- razvijanje mašte i kreativnosti
- razvijanje fine motorike šake
- razvoj divergentnog mišljenja
- razvijanje koncentracije

Grupirana tehnička sredstva i likovne tehnike: olovka , bijeli A4 papir

Motiv kao poticaj: audio-vizualan – videozapis, glazba

Metode rada:

- metoda razgovora
- analitičko promatranje

Sociološki oblici rada:

- frontalni oblik rada
- individualni rad

Organizacija prostora:

Dva stola za crtanje (4 i 6 mjesta) , stol za laptop (uvodni dio)

Aktivnost:

Djeca olovkom na A4 papiru na osnovi viđenog videozapisa i razgovora i demonstracije pokreta crtaju odnosno prikazuju pokret.

Navesti ime i prezime autora korištenih reprodukcija :

(Preuzeto sa: <https://www.youtube.com/watch?v=LklziVTSE1c>

- the best of handball 2016 – rukomet – Henrique Nassif

<https://www.youtube.com/watch?v=-yumNfM681M>

- Margarita Mamun Rio Gold Medalist - ritmička gimnastika - rhythmicsource)

Popis literature:

1. Jakubin M. (1990.) *Osnove likovnog jezika i likovne tehnike*, Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta u Zagrebu: Zagreb
2. Grgurić N., Jakubin M. (1996.) *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*, Educa: Zagreb

Konzultacije s profesorom:

9.6.2017.

16.6.2017.

6.9.2017

20.9.2017

Konzultacije s mentoricom:

25.6.2017.

Vrijeme	Sadržaj rada	Metode	Sredstva	Napomene
10 min	<p>UVODNI DIO:</p> <p>Razgovor s djecom o prikazu pokreta, kretanjima.</p> <p>Najava aktivnosti.</p>	<p>metoda razgovora,</p> <p>zamišljanje</p>	<p>Videozapisi – Ritmička gimnastika, rukomet</p> <p>laptop</p>	
30 min	<p>GLAVNI DIO:</p> <p>Djeca sjedaju za svoje mjesto, uzimaju olovku i slobodno crtaju</p> <p>Dok se djeca likovno izražavaju, obilazim ih</p> <p>Ako dijete zatraži pomoć, prilazim mu. Kroz razgovor, poticajnim pitanjima potičem dijete na daljnje izražavanje.</p>	<p>individualni rad djece</p>	<p>olovka,</p> <p>a4 papir</p>	
5 min	<p>ZAVRŠNI DIO:</p> <p>Analiza dječjih likovnih radova i razgovor.</p>	<p>metoda razgovora,</p> <p>analitičko promatranje</p>	<p>dječji likovni radovi</p>	